

**MELLERUDS
KOMMUN**

Riktlinjer för elektronisk kommunikationsutrustning

Exempelvis master, torn, antenner och teknikskåp

Antagen av byggnadsnämnden
den 14 december 2022 § 152

Innehållsförteckning

Syfte	1
Riktlinjer	2
Omgivningspåverkan	2
Hälsospekter	2
Natur- och kulturmiljövården	2
Placering av antenner och sändare	2
Placering av ny mast eller nytt torn	2
Samlokalisering	3
Följande beaktas vid prövning av lämplig placering	3
Utformning av anläggningar	4
Utformning av master, torn och antenner	4
Utformning av teknikanläggning	4
Detta gäller för bygglovsansökan	4
Mast och antenn på befintlig byggnad	4
Uppförande av ny mast eller nytt torn	5
Samråd och yttranden	5
Laghänvisning	5
När riktlinjerna beslutades var följande lagar aktuella:	5

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att verka vägledande för operatörerna kring bygglovsprocessen samt att bidra till en samsyn kring etablering av master och torn i Melleruds kommun. Riktlinjerna ämnar även att bidra till en effektiv markanvändning och till en harmonisk landskapsbild och att värna skyddsvärda natur-, kultur- och rekreationsmiljöer.

Riktlinjerna gäller för operatörer som önskar etablera sig inom Melleruds kommun, samt de som inom kommunen handlägger, gör bedömningar och beslutar inom ramen för sådana ärenden.

Riktlinjer

Omgivningspåverkan

Hälsaspekter

Det är verksamhetsutövarens (operatörens) ansvar att se till att strålning från anläggningen inte överskrider de gräns- och riktvärden för radiovågor som uppges i Strålsäkerhetsmyndighetens allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering av elektroniska fält. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att det inte finns några säkerställda hälsorisker med radiovågor så länge referensvärdena inte överskrids.

Natur- och kulturmiljövärden

Skyddsvärda natur- och kulturmiljöer kan vara känsliga för ingrepp och förändring. Etablering av nya master och torn ska göras med hänsyn till känslig mark och natur för att inte riskera att skada de naturvärden som kommunen har pekat ut som värda att bevara. Under avsnittet placering av ny mast eller nytt torn finns områden listade där placering av nya master och torn så långt som möjligt bör undvikas. Placeringens lämplighet prövas från fall till fall inom dessa områden.

Placering av antenner och sändare

Operatörerna strävar efter optimal placering av teknik utifrån räckvidd, täckning, kapacitet och kostnad. För att uppnå detta kan sändare och antenner placeras på tekniskbärare enligt följande:

- Samlokalisering av sändare/antenn till annan operatörs befintliga mast, torn eller till befintlig byggnad.
- Montering på befintlig byggnad.
- Uppförande av ny mast eller nytt torn.

I första hand ska samlokalisering så långt som möjligt tillämpas och antenner ska därmed i största möjliga mån monteras på befintliga master, torn eller byggnader. Avsikten är att begränsa antalet nya master och torn för att undvika störande inslag i stads- och landskapsbilden, och för att sträva mot en god hushållning av markresurser. Vid nyetablering av mast eller torn bör denna lokaliseras och utformas på ett sådant vis att den kan samutnyttjas av andra operatörer. Vid placering av antenn till befintlig byggnad ska dessa placeras mot en redan utstickande byggnadsdel såsom en skorsten för att undvika utstickande inslag

Placering av ny mast eller nytt torn

Master och torn är tekniskbärare för sändare/antenner som tillgodoser ett allmänt intresse, som ska vägas mot andra allmänna och enskilda intressen vid prövning av bygglov för en ny anläggning. Placeringen av höga objekt i stads- och landskapsbilden är en viktig strategisk gestaltungsfråga och bör därför samrådats tidigt med bygglovshandläggare.

Ansökan om bygglov för mast eller nytt torn inom detaljplanerat område ska prövas mot de bestämmelser som gäller för området kring placering och utformning. En förutsättning för bygglov inom detaljplanlagt område är att etableringen av anläggningen är planerlig eller utgör en liten avvikelse från planen. En förutsättning för att en avvikelse ska kunna betraktas som liten är att etableringen av anläggningen är förenlig med och inte inskränker på planens syfte, samt att läget inte ska vara så känsligt att en planändring behövs. Placering av master och torn utanför planlagt område ska prövas mot vad som anges i kommunens översiktsplan och mot övriga ändamålsenliga bestämmelser enligt Plan- och bygglagen och Miljöbalken.

För områden med befintlig bostadsbebyggelse är placering och gestaltning viktiga aspekter. Detsamma gäller för områden för ny tätortsutbyggnad, i huvudsak bostäder enligt gällande översiktsplan. Ny mast eller nytt torn bör inte placeras så att den hindrar planer på ny tätortsutbyggnad enligt översiktsplanen. Master och torn ska inte placeras så att dessa påtagligt skadar områden som besitter värden för naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv och rekreation.

I en utpräglad kultur- eller naturmiljö bör placeringen av ny mast eller nytt torn utredas noggrant ur stads- och landskapsbildperspektiv.

Där en mast eller torn påtagligt förändrar stads- eller landskapsbilden kan det finnas skäl att ställa krav på en speciellt anpassad utformning för att säkerställa att etableringen innebär en så liten påverkan som möjligt. Ny mast eller nytt torn bör i första hand placeras i anslutning till industriell anläggning eller annan större teknisk anläggning om möjligt.

Samlokalisering

Kommunen önskar att den sökande redovisar andra master/torn/sändare i närheten och hur samordning har skett med de andra operatörerna.

Enligt 2 kap. 2 § Plan- och bygglagen ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Av bestämmelserna i 2 kap. Plan- och bygglagen följer vidare att en långsiktig god hushållning med mark och vatten ska främjas och att olika allmänna intressen ska beaktas. Enligt 2 kap. Plan- och bygglagen ska bland annat hänsyn tas till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen.

Med stöd av dessa bestämmelser kan byggnadsnämnden under arbetet föra en dialog med sökandena om bästa lokalisering av masterna utifrån ett PBL-perspektiv. Även om master för elektronisk kommunikation är ett allmänt intresse måste detta vägas mot andra allmänna och enskilda intressen. Det är därför inte givet att det för teleoperatören optimala läget är godtagbart.

I lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation finns bestämmelser som gör det möjligt att förplikta en operatör att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat. Dessa bestämmelser fungerar emellertid inte som verktyg för kommunen utan riktar sig till operatörerna, 5 kap. 32 § Lagen (2022:482) om elektronisk information.

Följande beaktas vid prövning av lämplig placering

Ny mast eller nytt torn bör så långt som möjligt undvikas inom:

- Områden av riksintresse för friluftsliv, naturvård eller kulturmiljövård.
- Områden utpekade enligt Naturvårdsprogrammet (2017).
- Naturreservat och inom Natura 2000-områden.
- Trafikfarliga placeringar eller placeringar som på andra vis medför fara för omgivningen.

För placering av ny mast eller nytt torn i nedanstående fall gäller begränsningar eller krav på särskild prövning utöver bygglov:

- Fornminnen och byggnadsminnen som omfattas av Kulturmiljölagen.
- För områden som omfattas av miljöbalkens områdesskydd enligt kapitel 7 (naturreservat, kulturresevat, naturminne, biotopskydd, djur- och växtskyddsområde, strandskyddsområde, Natura 2000) krävs dispens eller tillstånd. För att erhålla ett sådant krävs särskilda skäl och att syftet med områdesskyddet inte påverkas. Dispens eller tillstånd söks hos ansvarig myndighet. Melleruds kommun ansvarar för dispenser inom strandskyddat område och Dalslands miljö- och energikontor för kommunala naturreservat.
- Område för riksintresse för totalförsvaret. Melleruds kommun ingår i riksintresse för totalförsvaret som innefattar stoppområde för höga objekt, MSA-område luftrum samt område med särskilt behov av hinderfrihet.
- Område för riksintresse för kommunikationer, luftfart och järnväg. Runt Trollhättans och Vänersborgs flygplats, som utgör riksintresse för kommunikationer, gäller ett hinderfritt område som innebär restriktioner i höjd.
- Restriktioner för riksintresse totalförsvaret och kommunikationer innebär en generell begränsning av höga objekt på maximalt 45 meter inom tätort samt maximalt 20 meter på landsbygden. Generellt gäller att vid uppförande av byggnader eller andra föremål högre än 20 meter ska Luftfartsverket, Forsvarsmakten, Trafikverket, Transportstyrelsen och Trollhättan-Vänersborgs Flygplats tillfrågas som sakägare.

- För master och torn över 50 meter inom 30 kilometer från en järnväg ska Trafikverket höras.

Foto på exempel av dåligt val av placering av mast.

Utformning av anläggningar

Utformning av master, torn och antenner

Valet av kulör, material och utformning av master, torn och antenner ska vara lämpligt i förhållande till omgivningen och anpassas utifrån en helhetsupplevelse.

Antenner placeras med fördel mot en byggnadsdel för att undvika att denna orsakar ett alltför utstickande inslag i miljön. Kulören på antenner lokaliserade till byggnader bör anpassas till den byggnadsdel som finns i omedelbar anslutning till antennen. Kabeldragning ska i största mån ske invändigt i byggnaden eller i stuprör. Kabel som dras synligt utanpå tak eller fasad, ska färgas med samma kulör som taket/fasaden. Vid placering på kulturhistoriska byggnader ska håltagning ske med minsta möjliga inverkan och ske i fogar där återställning är lättare än i annat ytskikt. Undvik därför synligt tegel, natursten och timmer.

Utformning av teknikanläggning

Minsta möjliga teknikskåp är att föredra för en mast eller torn som nyttjas av en ensam operatör. Vid flera användare är samutnyttjande av en teknikbod att föredra framför flera teknikskåp. Om flera teknikskåp måste upprättas ska dessa utformas och anpassas till en samverkande enhet. Teknikanläggningen ska utformas så att den medför minsta gestaltningsmässigt möjliga intrång i den omgivande miljön.

Detta gäller för bygglovsansökan

Det krävs bygglov för att uppföra, flytta eller väsentligt ändra en mast eller ett torn såväl inom som utom detaljplanelagt område. Bygglov krävs dock normalt inte för tillkommande antenner på befintlig mast/torn som tidigare prövats i bygglov. Kravet på bygglov omfattar inte en liten mast/litet torn för en enskild fastighets behov. En centralantenn på ett bostadshus, antenner som sätts upp av sändaramatörer eller en sedvanlig parabolantenn omfattas därför inte av bygglovsplikten. Det finns även undantag för anläggningar som är avsedda för totalförsvaret.

Mast och antenn på befintlig byggnad

Bygglov måste sökas för mast/antenn på befintlig byggnad om:

- Etableringen innebär att byggnadens karaktär påtagligt ändras.
- Dessa tydligt är exponerade och således påverkar landskapsbilden.
- Det finns bevarandeföreskrifter i området eller för byggnaden.

Uppförande av ny mast eller nytt torn

Bygglov krävs alltid för nya master och torn. En bygglovsansökan ska innehålla följande handlingar:

- Ansökningsblankett med kompletta uppgifter inklusive underskrift från certifierad kontrollansvarig.
- Förslag till kontrollplan.
- Teknisk beskrivning.
- Tydlig situationsplan med mått redovisade till fastighetsgränser eller annat tydligt objekt, till exempel en byggnad eller med koordinater så att anläggningens läge "fixeras" på fastigheten. Situationsplanen ska vara i skala 1:400–1:1000. För att underlätta orienteringen kan det behövas flera situationsplaner i olika skalor.
- Redovisning av eventuell tillfartsväg och hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen ska också göras på situationsplanen.
- Plan-, fasad- och sektionsritningar (för eventuell teknikbod).
- Fasadritningar och ritning för grundläggning (mast/torn). Måttsatt ritning i skala 1:100 avseende fasad eller vy på masten.

Samråd och yttranden

För en del bygglovsärenden kan det bli aktuellt med samråd med grannkommuner och/eller Länsstyrelsen. Länsstyrelsen ansvarar för att nationella intressen tillvaratas.

Verksamheter som innebär en väsentlig ändring av naturmiljön ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Det är den som vill uppföra masten som ska ta ställning till om masten i det enskilda fallet innebär en väsentlig ändring av naturmiljön.

Andra aktörer och sakägare som kan bli berörda av en nyetablering av mast (tex. boende i närområdet) ska före beslut om bygglov ges tillfälle till yttrande. Bedömningen av vilka som blir berörda av etableringen görs av Byggnadsnämnden. Yttranden från Försvarsmakten och Luftfartsverket ska beaktas i sammanhanget.

Vid ansökan om nybyggnation av mast/torn inom ett avstånd närmare än 1:1 från luftburen kraftledning, dock alltid inom 100 meter, ska ledningsägaren höras.

Laghänvisning

När riktlinjerna beslutades var följande lagar aktuella:

Plan- och bygglagen (2010:900)
 Miljöbalken (1998:808)
 Kulturmiljölagen (1998:950)
 Ledningsrättslagen (1973:1144)
 Strålskyddslagen (2018:396)
 Jordabalken (1970:994)
 Lag (2022:482) om elektronisk kommunikation
 Lag (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet